

EXTERN UTVÄRDERING AV SVENSKA NU:S VERKSAMHET

Taina Juurakko-Paavola 14.2.2018

HAMK

INNEHÅLL

1 INLEDNING

2 ANALYS AV UTVECKLINGSPLANER OCH VERKSAMHETSBERÄTTELSE

3 ANALYS AV LÄRARSVAR

3.1 Bakgrundsinformation

3.2 Förändringar i verksamhets- och arbetsmiljön

3.3 Deltagande i och uppfattningar om olika verksamhetsformer

3.4 Att få information

3.5 Verksamhetsformer i framtiden

4 PRINCIPIELLA FRÅGOR

5 FÖRSLAG

5.1 Det pedagogiska uppdraget

5.2 Det bilaterala uppdraget

5.3 Samhällsuppdraget

6 SAMMANFATTNING

1 INLEDNING

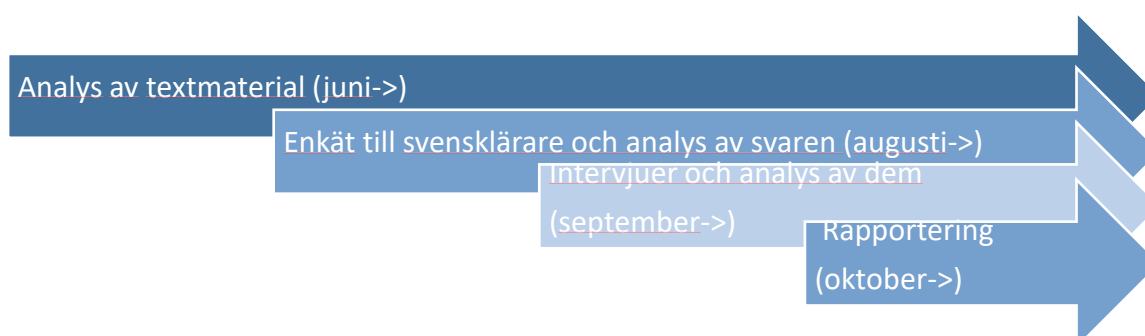
Svenska nu beställde en extern utvärdering efter tio års verksamhet. Min uppgift som utvärderare har varit att söka svar på fyra grundläggande frågor:

1. Har nätverket gjort vad det lovat?
2. Har nätverket fått till stånd förändring?
3. Har nätverket gjort rätta val?
4. Vad kunde nätverket göra annorlunda?

Denna utvärderingsprocess börjades med en genomgång av Svenska nu:s verksamhetsplaner och –berättelser i juni 2017. Målet var att söka svar på den första frågan, om nätverket har alltså gjort vad det lovat. Projektassistent Pinja Oksanen utförde en noggrann analys som rapporteras i bilagor 1-3. Hon kommer också att skriva sin pro gradu –avhandling om detta bakgrundsmaterial samt om lärarnas öppna svar på enkäten.

Efter en grundlig genomgång av textmaterialet bearbetades frågor till två lärarenkäter på finska: en webbenkät till dem som hade varit i Svenska nu:s verksamhet och en förkortad och litet annorlunda version till dem som inte hade varit med i verksamheten. Enkäterna piloterades med några svensklärare som bads kommentera dem. Efter litet bearbetning skickades länkarna till enkäterna till svensklärarna genom SRO i mitten av september. Enkäterna var öppna under tiden 18.-29.9.2017. Lärarna hade alltså två veckor tid att svara på enkäterna, och en påminnelse skickades efter den första veckan. Sammanlagt blev det 128 svar: av 103 svensklärare som hade varit med i verksamheten och av 25 svensklärare som inte hade varit med i verksamheten. Sammanlagt finns det ca 1200 sådana medlemmar i SRO som har gett lov till att skicka e-post till dem. Svarsprocenten blev således sammanlagt ungefär 10, vilket kan betecknas som tillfredställande. Det lottades ut flera pris bland deltagarna, men inte ens det bidrog till ett högre antal svar.

Lärarna frågades också i enkäten om de ville ställa upp för en intervju, och i oktober-november kontaktades 10 sådana lärare, men bara 6 av dem ville sedan verkligen bli intervjuad. Ingen av de lärare som inte hade varit med i verksamheten anmälde sig till en intervju. Utvärderingsprocessen och dess tidtabell åskådliggörs i figur 1.



Figur 1. Utvärderingsprocessen och tidtabellen

Intervjufrågorna till artisterna, medlemmarna i styrgruppen och lärarna bearbetades i september-oktober. Intervjuerna var så kallade semistrukturerade intervjuer, där det finns en

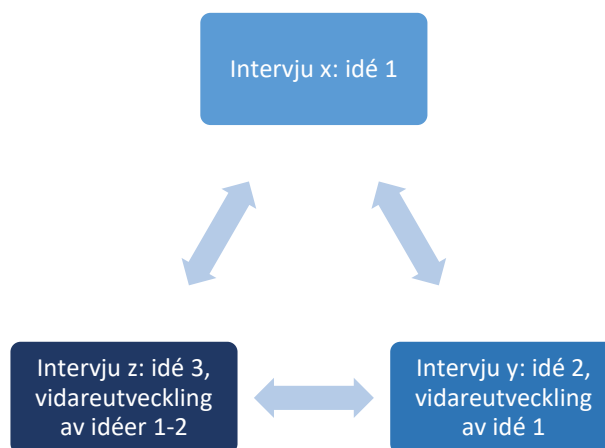
färdig lista med frågor. Alla intervjuer löpte dock litet olika beroende på hurdana svar det blev på vissa frågor eller vilka synpunkter den intervjuade annars tog upp.

Sammanlagt blev det 29 intervjuer som varade 15-90 min, oftast ca 60 min. De intervjuade hörde till följande grupper:

- 6 lärare (30-90 min)
- 11 artister (15-30 min)
- 11 medlemmar i styrgruppen (15-90 min)
- 1 andra (60 min)

Oftast kompletterades intervjuerna med en kort videoinspelning där den intervjuade ombads berätta t.ex. vad som har varit det bästa med Svenska nu:s verksamhet. Sammanlagt finns det 20 sådana inspelningar.

Svaren på frågorna 2-4 har alltså sökts genom lärarenkäter och intervjuer. Metoden till att utveckla nya idéer åskådliggörs i figur 2. I en intervju kan det ha kommit fram någon idé som eventuellt sedan har tagits upp på nytt i följande intervju och vidareutvecklats eller denna idé kan också ha lett till några andra nya idéer. Förslagen till att utveckla verksamheten har alltså utvecklats i dialog med de intervjuade.



Figur 2. Process till samling och bearbetning av nya idéer

Intervjuerna bandades inte utan jag gjorde bara anteckningar som jag sedan kunde gå igenom efteråt. Jag skrev upp bara det viktigaste för det första att samla nya idéer till att utveckla verksamheten som presenteras i kapitel 5 Förslag. För det andra försökte jag samtidigt skapa en helhetsbild av vad de intervjuade tyckte om Svenska nu:s verksamhet, vilka var de centrala frågorna som kom upp i deras svar. Denna helhetsbild beskrivs närmare i kapitel 4 Principiella frågor.

2 ANALYS AV UTVECKLINGSPLANER OCH VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Svenska nu:s verksamhet har dokumenterats mycket bra från början. Det finns planer och verksamhetsberättelser som har skrivits årligen. Det som ändå genast lägger märke till när

man börjar läsa dessa dokument är att samma huvudteman och delvis samma texter upprepas år efter år och delvis till och med samma texter både i planerna och berättelserna. Verksamheten har blivit mera omfattande under åren, men samma verksamhetsformer (musik, film, teater, tidningsprenumerationer, workshoppar) har varit de vanligaste. Det har dock kommit några nya former (t.ex. nya slags workshoppar) till. Delvis har också samma personer varit med som aktörer i Svenska nu:s verksamhet hela tio år, till exempel några artister och medlemmar i styrgruppen.

I planerna beskrivs målen för verksamheten. Delvis är målen så övergripande att det är omöjligt eller åtminstone mycket svårt att mäta om målet har uppnåtts eller inte. T.ex. i planerna för åren 2012-2014 betecknas som mål bl. a. utveckling av innovativa undervisningsmetoder och stimulering av forskning kring språkundervisning. Dessa mål är så abstrakt formulerade att det är svårt att säga om de har nåtts eller inte. Delvis är målen sådana att man kan säga utgående från forskningsresultat att de inte har nåtts. T.ex. i planen för åren 2007-2011 står det att delmålen är bl. a. att allmänna attityder gentemot svenskan är mätbart positivare och att studentsvenskan blir populärare. Båda dessa mål är sådana att tendensen tyvärr har varit den motsatta.

I planerna finns i början också med mycket sådant material som inte hör till en utvecklingsplan, t.ex. feedback av elever och lärare eller statistik över hur många deltagare det har funnits i olika evenemang. De nyaste planerna innehåller inte längre sådan överflödlig information. Planerna och verksamhetsberättelserna överlappar varandra i början, men de senaste planerna ser mera olika ut än berättelserna och är också något kortare.

Utvecklingen som man ser i verksamheten är framför allt att nätverket verkar ha följt bra sin tid när det gäller att ta i bruk olika sociala medier. Samhällsuppdraget tycks ha blivit viktigare under de senaste åren, medan fokus låg mera på det pedagogiska och bilaterala uppdraget under de första åren. Den här delningen i tre fokusområden tydliggör bra målsättningen. Också i de nyaste planerna finns det över tio mål när planer presenteras i ett nötskal. Det skulle kanske vara på sin plats att gruppera målen enligt dessa tre uppdrag som Svenska nu har enligt strategin för åren 2017-2019 och beskriva dem kortare i ett nötskal. Det skulle också kanske vara bra att ha en utvecklingsplan för tre år som det oftast också har varit fallet hittills och sedan eventuellt en mera detaljerad verksamhetsplan för varje år skilt.

Berättelserna är delvis mycket detaljerade beskrivningar om enskilda evenemang som har arrangerats under det året som verksamhetsberättelsen handlar om. Det är kanske delvis svårt att inse hur stor betydelse något enskilt evenemang kan ha haft t.ex. när det gäller attitydpåverkan. Kartorna som visar verksamhetens geografiska spridning skulle kunna vara sådana att punkterna visade också hur stort antal deltagare det handlar om och om vilken slags verksamhet. När man tittar på kartorna, får man kanske ett litet felaktigt bild av verkligheten för alla verksamhetsformer är inte lika nåbara överallt i Finland.

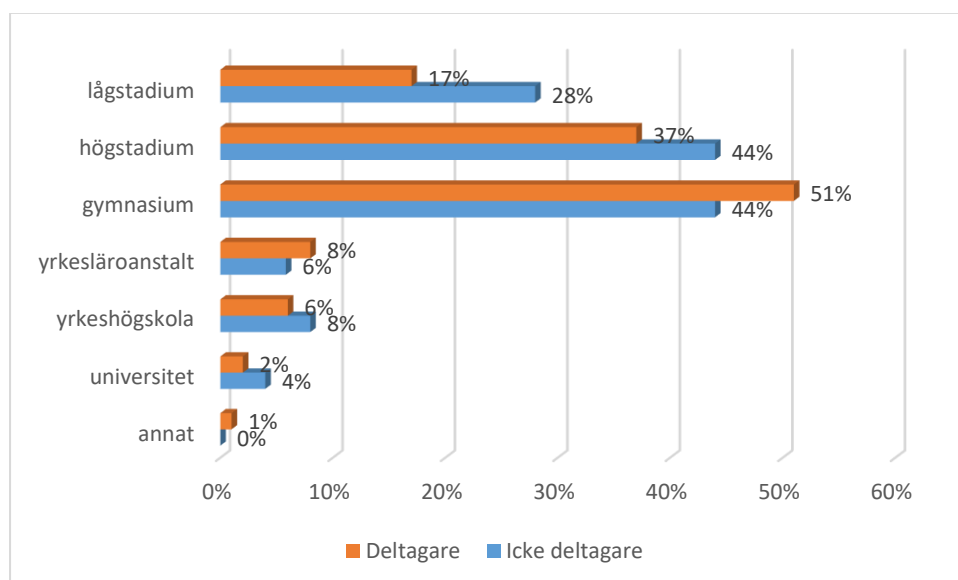
En närmare jämförelse mellan planer och berättelser visar (se bilagor 1-3) att Svenska nu ofta har gjort vad det lovat, men att det delvis är svårt att säga om målen har nåtts eller inte. Detta är inte ett tecken på att Svenska nu inte hade försökt göra sitt bästa för ett visst mål utan snarare kanske visar att Svenska nu som en enskild aktör inte kan påverka vissa faktorer, t.ex. inlärningsresultat i skolan, utan det är frågan om att samarbeta med olika aktörer.

3 ANALYS AV LÄRARSVAR

103 svensklärare skickade sina svar i den webbenkät som var avsedd för de lärare som hade varit med i den verksamhet som Svenska nu har organiserat under de gångna tio åren. Dessutom blev det 25 svar av sådana svensklärare som inte hade varit med i verksamheten: de svarade i en annan version av delvis samma webbenkät. I detta kapitel presenteras de viktigaste resultaten. I några fall jämförs resultaten av dessa två grupper.

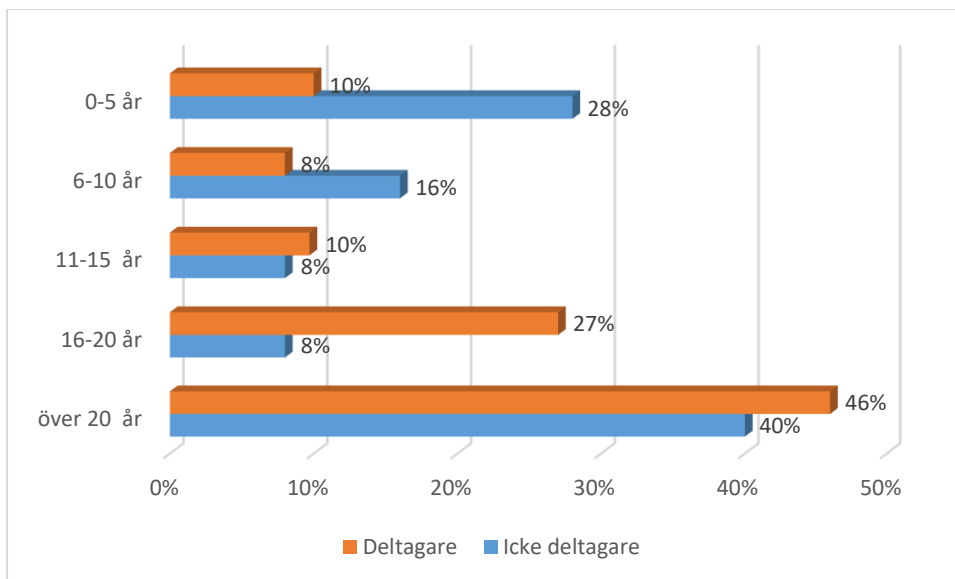
3.1 Bakgrundsinformation

Av de lärare som hade varit med i Svenska nu:s verksamhet (deltagare i figur 3) jobbade över hälften (51 %) på gymnasier. Den näst största gruppen var lärarna som jobbade på högstadier (37 %). Också bland dem som inte hade deltagit i verksamheten (icke deltagare i figur 3) var gymnasie- och högstadielärarna de största grupperna (båda 44 %). Lågstadielärarna hade en betydligt större andel av dessa icke-deltagare än av deltagarna. Lärarna från andra än dessa tre skolstadier hade små andelar i båda grupperna.



Figur 3. Skolan/Skolorna där svenskläraren undervisar

Största delen (46 %) av de lärare som hade deltagit i verksamheten hade redan jobbat över 20 år som svensklärare och cirka en fjärdedel av dem hade 16-20 års arbetserfarenhet (figur 4). Dessa lärare var 41-50 år gamla (39 %) eller 51-60 år gamla (31 %). Av de lärare som inte hade varit med i verksamheten hade en dryg fjärdedel först 0-5 års arbetserfarenhet, men också bland dessa icke deltagare var den största gruppen lärarna med över 20 års arbetserfarenhet (40 %). Resultatet visar dock en tendens att kanske det är mest de unga svensklärarna som inte har varit med i den verksamhet som Svenska nu ordnar och att det kanske skulle kunna vara en idé att försöka få också de unga lärarna mera medvetna om Svenska nu:s verksamhet.



Figur 4. Svensklärarnas arbetserfarenhet

En tredjedel av lärarna jobbade i Nyland och 10 % av lärarna jobbade i Egentliga Finland (tabell 1). Från Österbotten, södra Österbotten och mellersta Österbotten kom det däremot några enstaka svar och från Kajanaland inga svar. 83 % av lärarna jobbade i någon stad och 17 % på landsbygden.

Tabell 1. Landskap där svenskläraren arbetar (% av svaren)

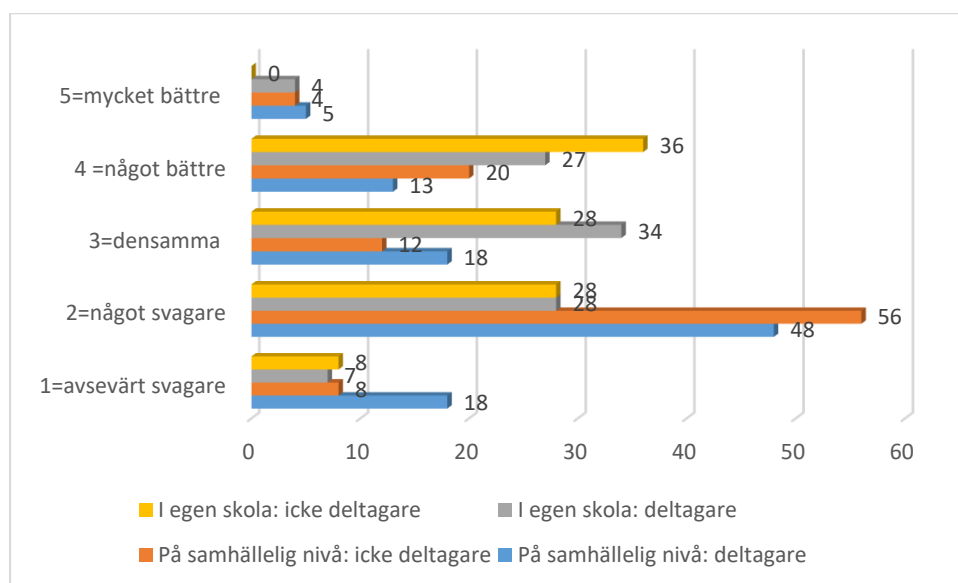
	Deltagare (N=103)	Icke deltagare (N=25)
Nyland	32	8
Egentliga Finland	10	16
Satakunda	7	4
Egentliga Tavastland	2	4
Birkaland	7	4
Päijänne-Tavastland	5	0
Kymmenedalen	5	12
Södra Karelen	2	4
Södra Savolax	6	4
Norra Savolax	4	8
Norra Karelen	3	0
Mellersta Finland	5	4
Södra Österbotten	1	4
Österbotten	1	0
Mellersta Österbotten	1	8
Norra Österbotten	5	12
Kajanaland	0	0
Lapland	6	4
Åland	0	4

Man kan fråga sig om denna fördelning också återspeglar i vilka landskap Svenska nu har haft

mest verksamhet. Om fördelningen av svaren från olika landskap jämförs med svaren av de lärare som inte hade varit med i verksamheten kan man se några skillnader. En ytterligare skillnad var också att bara 60 % av dessa lärare jobbade i någon stad, alltså 40 % på landsbygden.

3.2 Förändringar i verksamhets- och arbetsmiljön

Svensklärarnas verksamhets- och arbetsmiljö har förändrats mot det negativa framför allt på samhälllig nivå under de senaste tio åren: två tredje delar tyckte så och det fanns inga större skillnader mellan deltagarna eller icke deltagarna (figur 5). 12-18 % tyckte att situationen inte har förändrats och 18-24 % tyckte att situationen har blivit något eller till och med mycket bättre. När det gäller skolans nivå, fördelas åsikterna om förändringens riktning ganska jämnt mellan det positiva, neutrala och negativa i båda grupperna: på skolans nivå har förändringen alltså inte varit så negativ som på samhälllig nivå.



Figur 5. Förändringens riktning i svensklärarnas verksamhets- och arbetsmiljö under de senaste tio åren (% av svaren)

Lärarna motiverade sina svar t.ex. med följande argument:

”Julkinen keskustelu on toki riepottellut ruotsin kieltä kovastikin, mutta luokahuoneeseen asti se ei ole juurikaan näkynyt.”

”Julkisessa keskustelussa on valitettavasti aina vastustettu ruotsin kieltä. Yritän silti jaksaa perustella ruotsin tarpeellisuutta oppilailleni/opiskelijoilleni. Uudet sähköiset materiaalit ovat tuoneet mielestäni piristystä opiskeluun.”

”Materiaalit yms. pysyneet hyvällä tasolla mutta ryhmäkoot kasvaneet valtavasti ja oppimistulokset heikentyneet viime vuosina.”

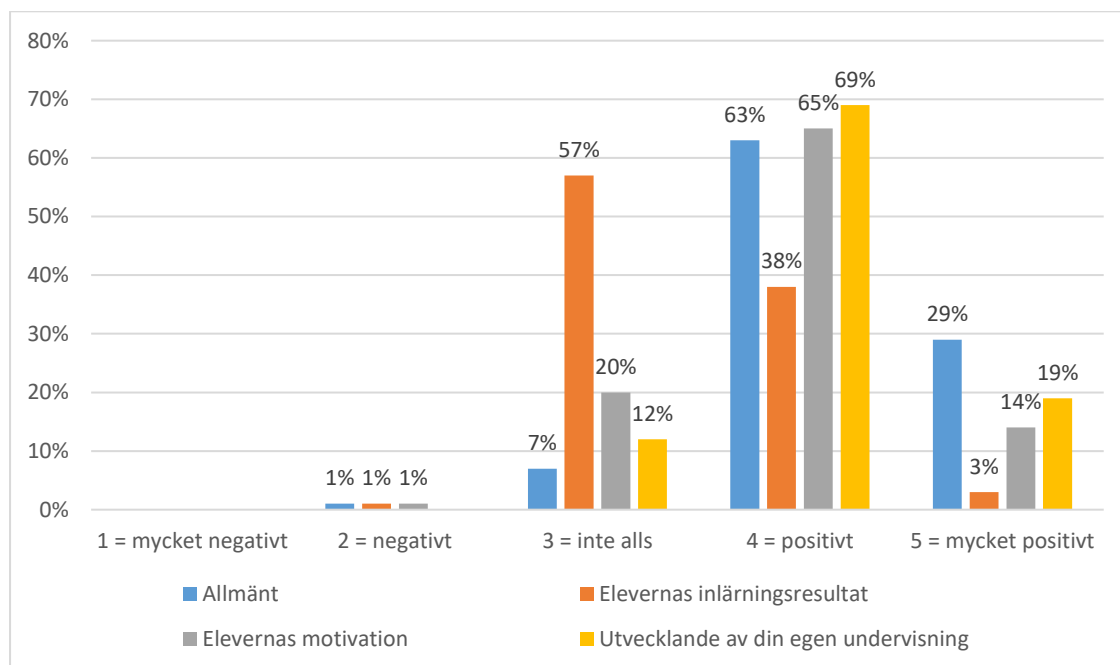
”Tehtäväkirjoihin ei nykyään saa tehdä merkintöjä ja tehtäväkirjat saattavat jopa olla luokassa pidettäviä eli niitä ei oppilas saa viedä kotiin. Tämä tietää opettajalle todella paljon ylimääräistä työtä.”

”Lähiopetusmäärät ovat vähentyneet todella runsaasti”

”Ruotsin kirjoittamisen vapautuminen on näkynyt motivaation laskuna, jolloin opiskellaan vähemmän ja syventävät ja soveltavat kurssit toteutuvat heikommin.”

Åsikterna fördelas också jämnt när det gäller frågan om den offentliga diskussionen har inverkat på lärarnas verksamhetsmiljö: 50,5 % svarade ja, 49,5 % nej. Av de lärare som inte hade varit med i verksamheten tyckte en något större andel (56 %) att den offentliga diskussionen inte har inverkat på deras verksamhetsmiljö.

Lärarna ansåg att Svenska nu:s verksamhet har haft en positiv eller mycket positiv inverkan allmänt på deras arbets- och verksamhetsmiljö (figur 6). När det gäller elevernas inlärningsresultat, var svaren däremot inte lika positiva, utan största delen var av den åsikten att verksamheten inte alls har påverkat på inlärningsresultaten. Cirka 40 % tyckte dock att inverkan har varit positiv. Största delen av lärarna ansåg att verksamhetens inverkan på elevernas motivation har varit positiv (65 %) eller mycket positiv (14 %), medan 20 % tyckte att verksamheten inte har haft någon inverkan på motivationen. Mest positiv har inverkan varit på lärarnas utvecklande av egen undervisning: 19 % tyckte att inverkan har varit mycket positiv och 69 % att den har varit positiv.



Figur 6. Lärarnas åsikter om inverkan av Svenska nu:s verksamhet: de lärare som har varit med i verksamheten (% av svaren, N=103)

Lärarna tog oftast upp i sina öppna svar gästernas roll som en faktor som har påverkat elevernas motivation.

”Vierailijoiden vaikutus on positiivista, samoin kaikki nettimateriaali on ollut tervetullutta. Suoranaisista vaikutuksista oppimistuloksiin en osaa sanoa.”

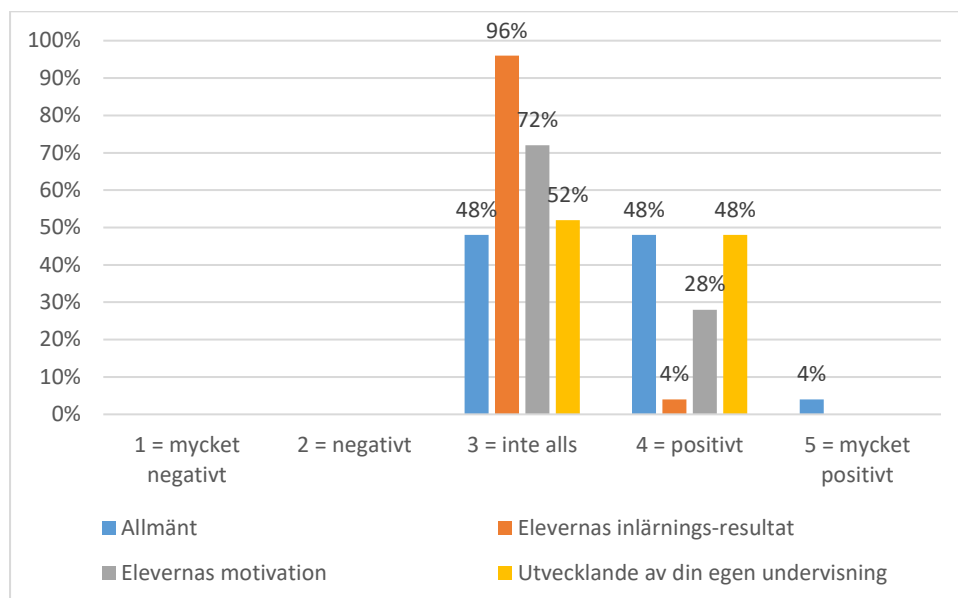
”yksilötasolla opiskelijat ovat hetken aikaa motivoituneita ja innostuneita, kun huomaavat pärjäävänsä esim. vieraiden kanssa, ymmärtävänsä luennon tai teatteriesityksen sisällön”

”Koululla on käynyt vierailijoita pitämässä oppitunteja tavalla, joka on ollut oppilaista mielenkiintoista, ja nyt viimeksi lainasimme videon, joka oli oppilaista mielenkiintoinen ja jonka avulla saimme aikaan hyviä, motivoivia keskusteluja luokissa. Olen kokenut tämän mahdollisuuden käytön hyvin antoisaksi työssäni.”

”Svenska nu on tarjonnut erinomaisen keinon tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia päästä

kuulemaan ja käyttämään ruotsin kieltä ruotsia äidinkielenään puhuvien henkilöiden kanssa. Moni on näissä tilanteissa hämmästynyt, miten paljon lopulta ymmärtää ja osaa, mikä osaltaan on lisännyt opiskelumotivaatiota. Olen myös itse saanut virikkeitä ja uusia ideoita omille oppitunneilleni.”

Det intressanta var att också hälften av de lärare som inte hade varit med i verksamheten hade en positiv uppfattning om Svenska nu:s verksamhet allmänt på arbets- och verksamhetsmiljön eller på utvecklandet av egen undervisning (figur 7).



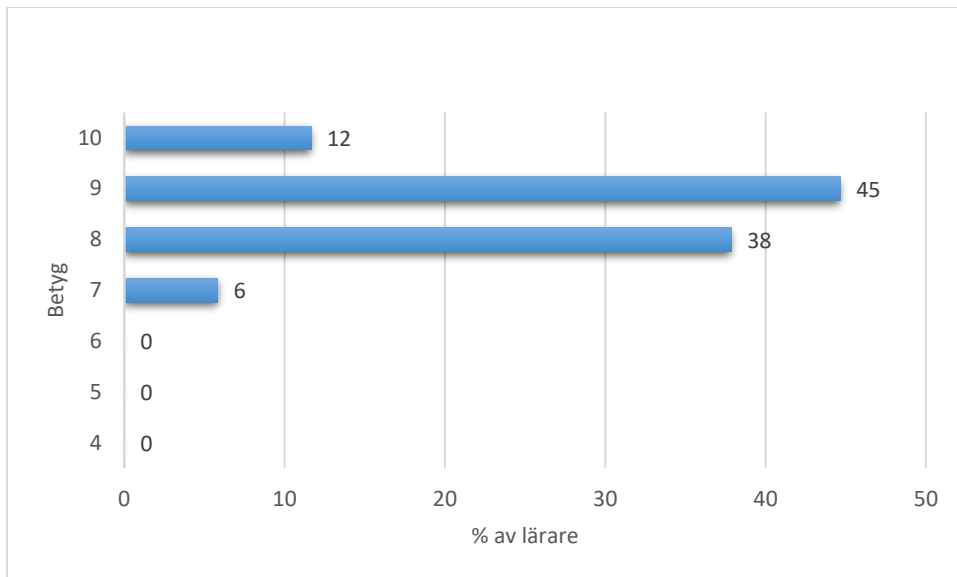
Figur 7. Lärarnas åsikter om inverkan av Svenska nu:s verksamhet: de lärare som inte har varit med i verksamheten (% av svaren, N=25)

Däremot tyckte de här lärarna att Svenska nu inte har haft någon inverkan på deras elever, speciellt inte på deras inlärningsresultat.

3.3 Deltagande i och uppfattningar om olika verksamhetsformer

De flesta lärare hade deltagit i verksamheten tillsammans med sina elever några enstaka gånger (46 %) eller flera gånger (38 %). 8 % av lärarna hade varit med i verksamheten regelbundet. 21 % av lärarna hade aldrig deltagit i fortbildningen som Svenska nu har arrangerat. De flesta lärare hade varit med i fortbildningen några enstaka gånger (56 %). 20 % hade deltagit flera gånger.

Lärarna bads bedöma Svenska nu:s verksamhet som helhet och ge ett betyg med skalan 4-10: medelvärdet var 8,62, lärarna tycks alltså vara mycket nöjda med verksamheten. Största delen gav betyget 9 (45 %) eller 8 (38 %). Betyget 10 fick verksamheten av 12 % av lärarna.



Figur 8. Betyg som lärarna gav till Svenska nu:s verksamhet (% av svaren, N=103)

De lärare som gav betyget 8 motiverade sin åsikt ofta med att de tyckte att största delen av verksamheten händer i huvudstadsregionen eller att de inte har kunnat få de gäster/workshoppar som de gärna skulle ha velat ha. Följande öppna svar belyser lärarnas åsikter:

"Joskus kismittää, kun monet jutut tapahtuvat vain isoissa kaupungeissa ja pääkaupunkiseudulla, jossa muutoinkin on paremmat edellytykset kontakteihin koulun ulkopuolella."

"Vierailijoita on joskus vaikea saada, koska vierailut on rajattu tietyille viikoille ja/tai tietyille alueille maassa. Se rajaa aika paljon mahdollisuuksia, ymmärrän kyllä myös, että vierailijoillekaan ei aina sovi."

De lärare som gav betyget 9 tyckte att verksamheten är mycket mångsidig och att det finns verksamhet också nära dem men några av dem hade också förslag vad man skulle göra annorlunda i framtiden.

"Tuo tänne periferiaan piristystä ja arvokasta materiaalia."

"Monipuolista toimintaa. Myös Helsingin ulkopuolella."

"Toivoisin toki vielä lisää toimintaa omalle alueelleni."

"Jos vielä jotain voi toivoa, niin vähän enemmän alakouluunkin sopivia juttuja, kiitos!"

"Kaikki muu on toiminut loistavasti. Mielestäni joidenkin vierailijoiden tulisi yrittää aktiivisemmin saada opiskelijat osallistumaan esitykseen. Eli ei pelkästään niin, että opiskelijat kuuntelevat. Lisäksi toivoisin ylipäätään enemmän work shop tyyppistä toimintaa."

De lärare som gav betyget 10 argumenterade till exempel med att det är mycket fint att få gäster gratis till skolan och att alla arrangemang fungerar bra.

"Ihan mahtavaa, että meillä ruotsin opettajilla on taustatukijoukkoja, jotka auttavat keksimään vaihtelua tunneille ja helpottavat esim. ruotsinkielisten vieraiden saamista kouluille."

"Kouluttajat ovat olleet erinomaisia ja järjestelyt toimineet loistavasti - enempää ei voisi vaatia :D"

”Jo lähtökohta on erinomainen: vierailijat tulevat koululle eikä heidän tulonsa maksa koululle mitään.”

Det fanns några skillnader mellan lärare från olika skolstadier som framgår av tabell 2. Eftersom antalet andra lärare än från högstudier och gymnasier är så litet, kan man inte generalisera resultaten. Tendensen tycks vara att lärarna på låg- och högstudier är mest nöjda med verksamheten, medan gymnasielärarna inte är lika nöjda.

Tabell 2. Betyg som lärarna från olika skolstadier gav (N=103, % av svaren)

betyg	lågstudium (N=18)	högstudium (N=38)	gymnasium (N=53)	yrkesläroanstalt (N=6)	yrkeshög- skola (N=6)	universitet (N=2)
4	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0
6	0	0	0	0	0	0
7	11	3	8	0	0	0
8	22	26	43	67	67	0
9	61	55	45	0	17	100
10	6	16	6	33	17	0

Lärarna bads också bedöma närmare hur Svenska nu har lyckats med de olika mål det har beskrivit. Lärarna ombads använda skalan 4-10 eller ge en 0, om de inte hade någon åsikt om målet har uppnåtts eller inte. Svenska nu har lyckats bäst med att uppmuntra elever att tala svenska och med att öka deras motivation att lära sig svenska (tabell 3). Mest typiskt är att lärarna har gett betyget 8 i dessa fall, men det finns också lärare som har gett betyget 9 (ca 20 %) eller till och med betyget 10 (6-9 %). Däremot anser svensklärarna att Svenska nu inte har lyckats så bra med att förbättra elevernas inlärningsresultat: oftast har lärarna gett betyget 7 och hela 22 % av dem har tyckt att de inte kan bedöma hur Svenska nu har lyckats i detta avseende. När det gäller att öka elevernas intresse för det nordiska samarbetet fördelas lärarnas åsikter mest: det finns å ena sidan lärare som tycker att Svenska nu har lyckats bra med detta mål, men å andra sidan finns det många lärare som inte alls ville ge ett betyg för detta mål. Därför är medelvärdet ganska lågt, även om det mest typiska betyget är 8. Svenska nu har inte lyckats så bra med att uppmuntra eleverna att använda svenska utanför skolan, även om det mest typiska betyget är 8.

Tabell 3. Betyg som lärarna gav för hur Svenska nu har lyckats med vissa mål med elever som målgrupp (% av svaren)

	0	4	5	6	7	8	9	10	Medelvärde

uppmuntrat eleverna att tala svenska	8	0	0	11	18	33	22	9	7,39 (med 0) 8,01 (utan 0)
ökat elevernas motivation att lära sig svenska	10	0	2	4	21	35	22	6	7,21 (med 0) 7,99 (utan 0)
ökat elevernas intresse för det nordiska samarbetet	17	0	5	9	15	34	19	2	6,45 (med 0) 7,72 (utan 0)
inspirerat eleverna att använda svenska utanför skolan	19	1	3	11	19	25	15	7	6,19 (med 0) 7,69 (utan 0)
förbättrat elevernas inlärningsresultat	22	2	6	14	32	17	7	1	5,46 (med 0) 7,03 (utan 0)

Om medelvärden beräknades så att svaren med 0 skulle utelämnas skulle ordningen ändå vara precis densamma, medelvärden blir förstås mycket högre som det kan ses i tabell 2.

Med svensklärare som målgrupp har Svenska nu lyckats klart bäst med att stödja dem och att öka deras motivation för att undervisa: mest typiskt är att lärarna har gett betyget 9 (tabell 4). Svensklärarna är också ganska nöjda med det läromaterial Svenska nu har skapat och anser dessutom att Svenska nu:s verksamhet har uppmuntrat dem att börja använda nya metoder. I båda fallen är det mest typiska betyget 8. När det gäller det samhälleliga uppdraget, har Svenska nu har också lyckats bra med att få positiv synlighet till svenskan: över hälften av lärarna har gett betyget 9 eller 10. Med att lyfta fram svenskans viktighet har Svenska nu lyckats något sämre enligt lärarnas svar, men lärarna var lite oeniga: oftast gav de betyget 9, men också 8 och 7 var vanliga betyg.

Tabell 4. Betyg som lärarna gav för hur Svenska nu har lyckats med vissa mål (% av svaren, N=103)

	0	4	5	6	7	8	9	10	Medelvärde
gett stöd och ökat motivation för att undervisa	2	0	1	0	10	31	36	20	8,49 (med 0) 8,65 (utan 0)
gett nya läromaterial	9	0	3	5	14	31	25	14	7,50 (med 0) 8,22 (utan 0)
uppmuntrat att börja använda nya metoder	9	0	1	6	17	31	27	9	7,43 (med 0) 8,14 (utan 0)
erbjudit fortbildning för att förbättra kompetens	12	0	6	8	10	28	24	13	7,14 (med 0) 8,08 (utan 0)
erbjudit möjligheter till nordiska kontakter	15	2	5	7	21	26	17	7	6,57 (med 0) 7,69 (utan 0)

gett stöd att befrämja målen i den nya läroplanen	17	2	9	12	26	13	17	5	6,03 (med 0) 7,31 (utan 0)
fått positiv uppmärksamhet till svenskan	6	0	3	4	11	22	34	20	8,01 (med 0) 8,51 (utan 0)
lyft fram svenskans viktighet i olika medier	9	0	3	7	20	24	29	8	7,32 (med 0) 8,02 (utan 0)

Också här har beräknats skilt medelvärden utan 0 och ordningen av medelvärdena är precis densamma i båda fallen. Medelvärdena blir förstås högre utan 0.

Lärarna frågades i vilken verksamhet de hade deltagit med sina elever under de senaste tre åren och hur ofta. Svaren visar att vissa verksamhetsformer kan nå en större grupp lärare än några andra verksamhetsformer (tabell 5).

Tabell 5. Lärarnas deltagande med sina elever i olika verksamhetsformer under de senaste tre åren (% av svaren, N=103)

	inte alls	några enstaka gångar	flera gångar	regel- bundet	medelvärde
filmer (månadens nordiska film, Filmoteket, andra filmföreställningar)	54	29	14	3	1,65
musik (konserter, Dream Academy)	71	24	3	2	1,36
teaterföreställningar (i skolan, på teatern)	40	47	13	3	1,79
författarbesök	67	26	7	0	1,4
workshoppar (matlagning, gymnastik, serier, rap, andra)	41	45	13	2	1,76
tidningar (Hbl, Lättläst, andra)	14	17	39	30	2,85
redaktörbesök	56	25	15	4	1,66
andra besök (t.ex.. låna en nordbo, Kenneth Nilsson)	52	36	7	5	1,64
utställningar (beställda till skolan, t.ex. Nordiska landskap, Svenska tiden, Svenskt i Finland; besök/guidning på museet)	82	16	2	1	1,22
verksamhet till högskolestuderande (Sverigepaket, infodagar)	95	3	1	1	1,08

Nästan alla lärare hade använt tidningar med sina elever. Mycket sällsynt var däremot att läraren skulle ha beställt en utställning till sin skola eller besökt någon utställning med sina elever. Att ha besökt en teaterföreställning eller att ha kunnat delta i en workshop var nästan lika vanligt, ca 60 % av lärarna hade deltagit i dessa verksamhetsformer med sina elever. 33-59 % av lärarna hade fått besök genom Svenska nu, oftast en enstaka gång under de senaste tre åren. 46 % hade tittat på filmer med sina elever, medan 30 % hade besökt en konsert.

Svenska nu har många slags sidor på de sociala medierna. Lärarna frågades om de själva använder dessa sidor och/eller berättar om dessa sidor för sina elever (tabell 6).

Tabell 6. Användning av olika informationskanaler (% av svaren, N=103)

Informationskanal	aldrig	sällan	ibland	ofta	regelbundet	medelvärde
www-sida (Svenskanu.fi)	12	12	35	26	16	3,2
Svenska nu-facebooksida	31	20	29	7	13	2,5
Youtube-video	20	23	32	17	8	2,7
Instagram	64	17	12	4	4	1,7
Victor tränar svenska (fb-sidor)	27	18	35	13	8	2,6
Victor tränar svenska (chat på lektionen)	73	8	17	1	1	1,5
Victors abiträning (fb-sidor)	45	9	24	13	10	2,3

Oftast använder lärarna själva eller berättar för sina elever att de kan använda Svenska nu:s www-sidor. Också fb-sidan används ungefär hälften av lärarna minst ibland och fb-sidan Victor tränar svenska är också ganska populär. Däremot är det hela 2/3 av lärarna som aldrig har kollat Svenska nu:s Instagram och över 70 % har aldrig haft en chat på lektionen med Victor.

Största delen av lärarna använder det läromaterial som Svenska nu har skapat ibland eller sällan (tabell 7). Det finns några enstaka lärare som använder materialet ofta eller till och med regelbundet. De lärare som jobbar på låg- eller högstudier tycks vara de som oftast tar i bruk Svenska nu:s material.

Tabell 7. Användningen av läromaterial som Svenska nu erbjuder i olika lärargrupper (% av svaren, N=103))

	Skolan där läraren arbetar							alla
	lågstadium (N=18)	högstadium (N=38)	gymnasium (N=53)	yrkesläroanstalt (N=6)	yrkeshögskola (N=6)	universitet (N=2)	annat (N=1)	
inte alls	0	11	26	17	0	0	0	17
sällan	17	16	30	17	33	50	100	26
ibland	61	53	30	17	17	0	0	36
ofta	17	18	9	50	50	50	0	17
regelbundet	6	3	4	0	0	0	0	3

De läromaterial som lärarna oftast nämnde var Mitt Finland är ditt, LL-bladet och Rappa på svenska.

När det gäller fortbildningen, hade största delen inte varit med i de olika fortbildningsdagarna som Svenska nu har varit med att arrangera (tabell 8). Nationella och regionala utbildningsdagar hade nått en större målgrupp än t.ex. sommarkurser på Hanaholmen eller

utlandsresor, där Svenska nu alltså har varit en medarrangör tillsammans med SRO.

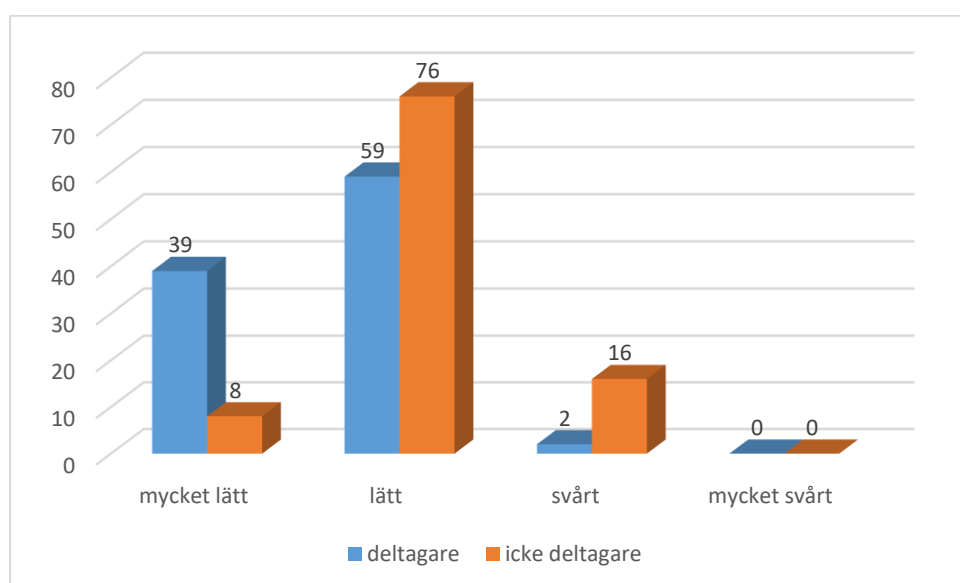
Tabell 8. Lärarnas deltagande i fortbildningar (% av svaren, N=103)

Fortbildning	ja	nej
sommarkurser (Hanaholmen)	24	76
utlandsresor	17	83
nationella utbildningsdagar	40	60
regionala utbildningsdagar	33	67
andra utbildningar	29	71

Svenska nu ofta är med i arrangemang av olika fortbildningar och för lärarna tycks det vara litet oklart, om det är t.ex. SRO eller Svenska nu som har varit huvudarrangör i vissa fortbildningar, så kanske har alla lärare inte svarat ja på den här frågan även om de skulle ha varit med på någon fortbildning. Största delen av de lärare som hade varit med i fortbildningar ansåg att de hade inverkat mycket på deras egen undervisning.

3.4 Att få information

Nästan alla lärare tyckte att det är lätt eller mycket lätt att få information om nätverkets verksamhet. De lärare som hade varit med i verksamheten hade något positivare svar än de som inte hade deltagit i verksamheten som det framgår av figur x. Av de icke-deltagarna tyckte 16 % att det är svårt att få information.

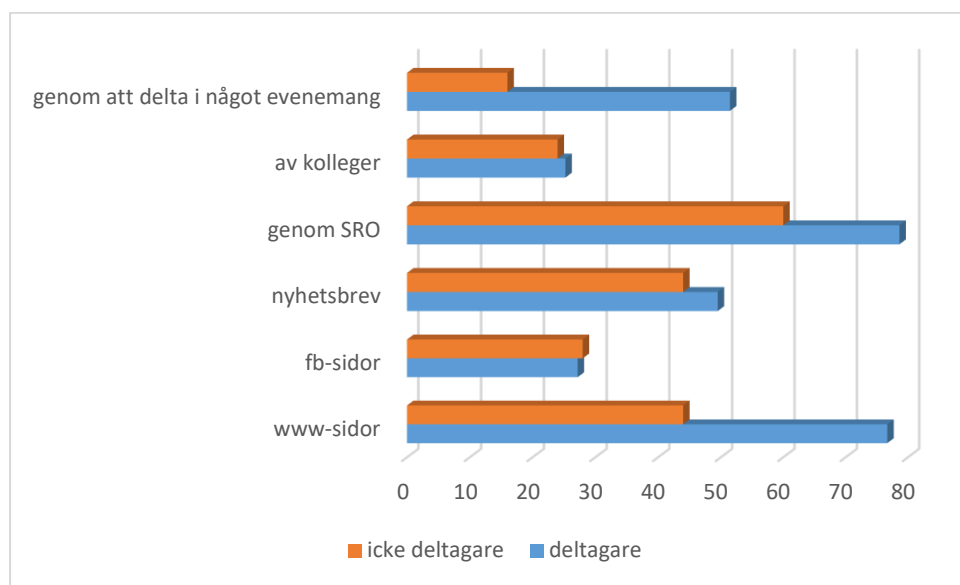


Figur 9. Lärarnas uppfattningar om hur lätt det är att få information om Svenska nu:s verksamhet (% av svaren)

Lärarna kommenterade sina svar t.ex. på följande sätt:

”Nettisivustolta löytyy kaikki olennainen, sivuston nimi on niin helppo”
”Sähköpostia tulee säännöllisesti ja somessa on tietoa löydettävissä.”
”Jos aikaa on, yleensä kaikki löytyy netistä”

Lärarna frågades också hur de har fått information om Svenska nu:s verksamhet (figur 10).

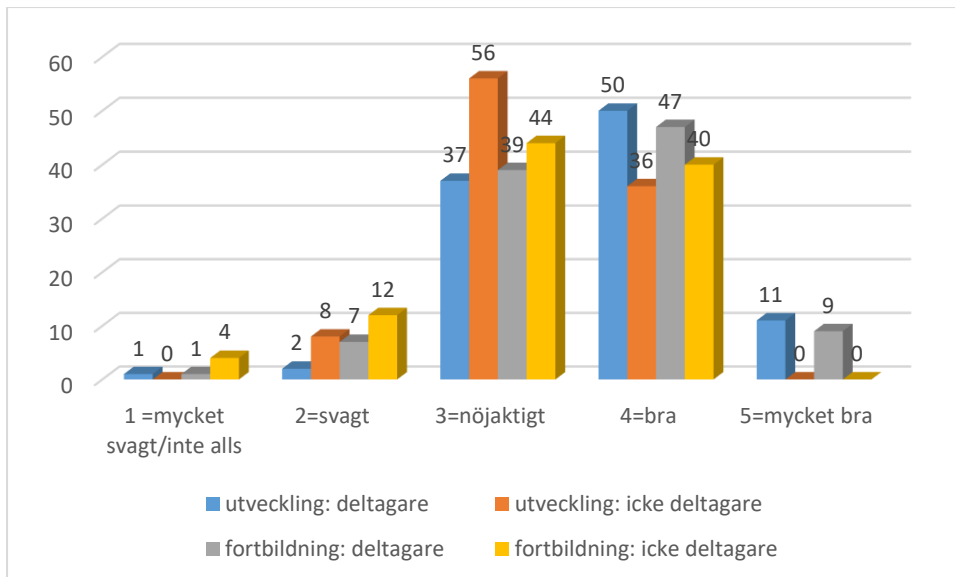


Figur 10. Lärarnas sätt att få information om Svenska nu:s verksamhet (% av svaren=

De vanligaste sätten att få information om nätverkets verksamhet är nätverkets webbsidor eller genom SRO. Knappt hälften av lärarna hade beställt Svenska nu:s nyhetsbrev. Hälften av de lärare som hade deltagit i Svenska nu:s verksamhet hade fått information på olika evenemang där Svenska nu hade medverkat. Också www-sidorna användes oftare av dem än av de lärare som inte hade deltagit i verksamheten.

3.5 Verksamhetsformer i framtiden

Av de lärare som hade varit med i Svenska nu: verksamhet tyckte 61 % att nätverkets nuvarande verksamhetsformer stöder bra eller mycket bra utvecklingen av svenskundervisningen, medan bara 36 % av de lärare som inte hade deltagit i verksamheten hade en lika positiv uppfattning (figur 11). Största delen av dem valde alltså alternativet nöjaktigt. Däremot fanns det inte så stora skillnader mellan dessa två lärargrupper när det gällde deras åsikter om fortbildning: drygt 50 % av de lärare som hade varit med i verksamheten tyckte att de nuvarande verksamhetsformerna stöder fortbildning bra och av de lärare som inte hade varit med i verksamheten delade 40 % denna åsikt.



Figur 11. Lärarnas åsikter om hur bra Svenska nu:s nuvarande verksamhetsformer stöder utvecklingen av svenskundervisningen eller fortbildningen (% av svaren)

När lärarna frågades vilka nya verksamhetsformer de skulle vilja ha nämnde de oftast att de skulle vilja ha flera unga gäster till skolan eller att de skulle vilja att det fanns mera samarbetsmöjligheter mellan finska och finlandssvenska/svenska skolor/elever.

"Vierailijoita, nuorehkoja, jotka puhuisivat/innostaisivat oppilaita vielä enemmän puhumaan ruotsia."

"vierailijoita myös korkeakouluihin"

"enemmän mahdollisuuksia vierailuihin"

"Oppilaiden henkilökohtaisia kontakteja samanikäisiin nuoriin voisi jotenkin edistää."

"Oppilasvaihto Ruotsiin."

När det gäller lärarnas fortbildning, önskade de framför allt mera fortbildning som arrangeras nära deras hemort eller i vilken man kan delta på webben och som har aktuella teman, som till exempel i följande svar:

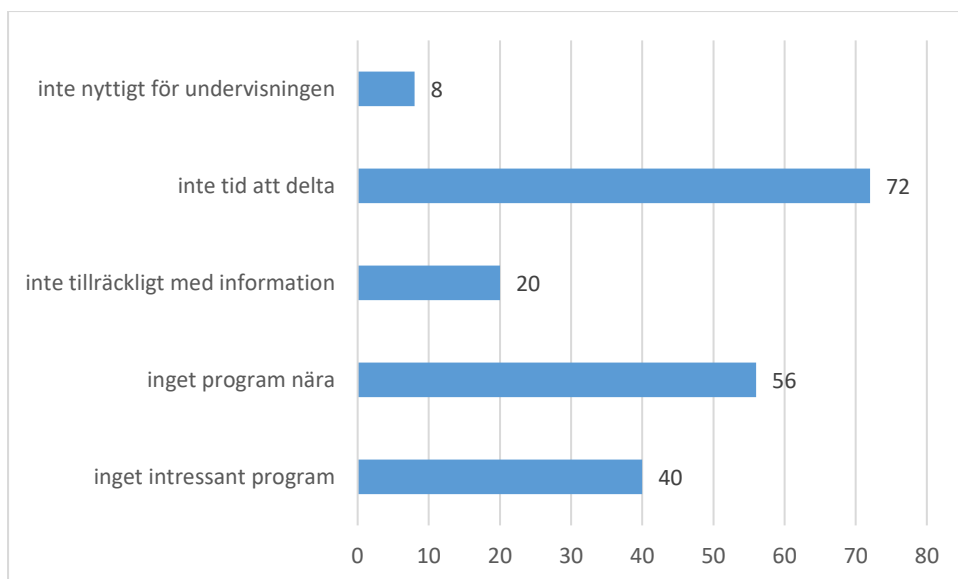
"Täydennyskoulutusta muuallakin kuin pääkaupunkiseudulla"

"Osallistuin viime lukuvuonna useisiin koulutuksiin netin kautta. Minusta se on hyvä kanava, koska myös matkat koulutuspaikkakunnille rajoittavat osallistumista."

"Ruotsin nykytilanne olisi hyvä päivittää tasaisin väliajoin: politiikka, kielen kehitys, kulttuuri jne. Kootusti näiden esitleminen koulutuksessa olisi ihan huippua."

"ajankohtaisia asioita, nuorten juttuja"

Sammanfattningsvis kan det sägas att största delen av lärarna verkligen uppskattar den verksamhet som Svenska nu erbjuder dem eller deras elever. Många lärare hade också bra förslag till att utveckla verksamheten vidare. En viktig fråga är förstås hur de lärare som ännu inte har deltagit i verksamheten skulle göra det. När de frågades om orsaker varför de inte har deltagit i verksamheten var den mest typiska orsaken att de inte har haft tid (figur x).

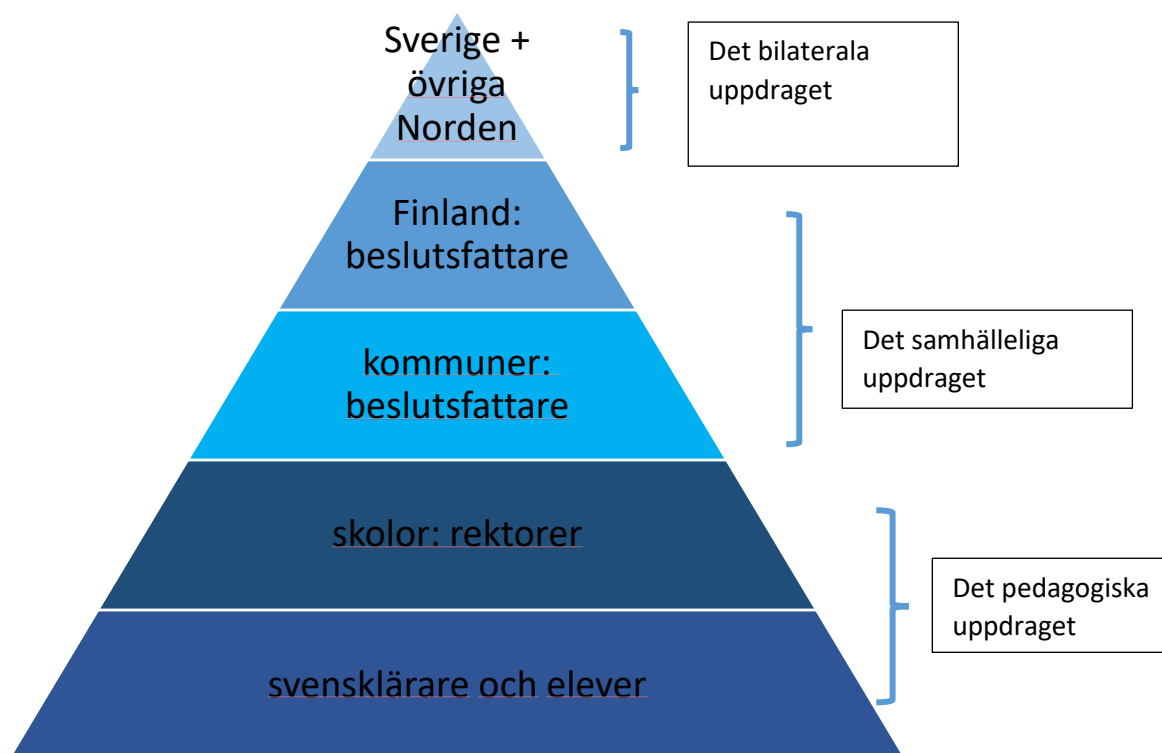


Figur 12. Lärarnas orsaker varför de inte har deltagit i Svenska nu:s verksamhet (% av svaren, N=25)

Andra ofta valda orsaker var att det inte har funnits något program när eller att programmet inte har varit intressant. Dessa två sistnämnda orsakerna är sådana som Svenska nu kanske kan göra något åt.

4 PRINCIPIELLA FRÅGOR

Svenska nu har mycket omfattande och mångsidig verksamhet. Kanske har det ändå inte blivit klart för alla vilka olika dimensioner eller nivåer verksamheten har och hur viktiga dessa olika nivåer är eller har varit under de gångna tio åren. Figur 13 åskådliggör dessa olika nivåer. Längst nere står svensklärare och deras elever som från början har varit den viktigaste målgruppen för verksamheten och vars antal i verksamheten under alla dessa år har varit det största. Från början har det också varit mycket viktigt att både den svenska och finska staten har finansierat verksamhet i ungefär lika stor utsträckning. Detta har också varit något mycket enastående. När det gäller skolornas och kommunernas nivå, har de blivit viktigare i verksamheten först under de senaste åren. Detta har varit en tydlig förändring och också ett medvetet strategiskt val, men kanske inser inte alla svensklärare den stora betydelsen av denna verksamhet. Till denna förändring har påverkat t.ex. den samhällsdebatten om svenskans ställning i det finska skolsystemet.



Figur 13. Helhetsbild av Svenska nu:s verksamhet: olika nivåer/dimensioner och tre uppdrag

Det är mycket viktigt att Svenska nu fortsätter sitt arbete på dessa olika nivåer, för det räcker inte till att nätverket organiserar verksamhet för svensklärare och deras elever.

Frågan om nätverket har gjort rätta val är det svårt att svara på. Svaret beror på ur vems synvinkel man utvärderar. Många lärare från låg- och högstudier eller gymnasier tycker att svaret är ett absolut ja, eftersom de har varit den viktigaste målgruppen för verksamheten. Men t.ex. lärare vid yrkesläroanstalter eller högskolor är inte lika nöjda. Många av dem har inte ens deltagit i den verksamhet som Svenska nu organiserar.

Som extern utvärderare vill jag inte ta ställning till om nätverket har gjort rätta val, för det är inte till någon nytta att säga efteråt. Däremot vill jag ta fram några principiella frågor som Svenska nu borde ta ställning till med tanke på framtiden. De här frågorna är följande:

- 1) projekt eller program
- 2) bevarande av det gamla eller förnyelse
- 3) pedagogisk utveckling eller samhällelig påverkan
- 4) resurser eller resultat
- 5) elever eller lärare som primär målgrupp
- 6) huvudstadsregionscentrerad eller hela Finland orienterad verksamhet
- 7) klara eller oklara roller av olika aktörer

För det första gäller det att tydliggöra om Svenska nu är ett projekt eller ett program. För många tycks detta vara litet oklart. Inte ens alla medlemmar i styrgruppen är ense om att Svenska nu kan definieras som ett program, utan de kom fram just med önskemålet att diskutera den här frågan. Finansiärerna har gett finansiering mellan ett till tre år framåt, och troligen vill de inte hellre binda sig till ett långvarigare samarbete på en gång, även om de inser

att Svenska nu är ett långvarigt program, som de tio åren som den nu har haft verksamhet redan har visat. Svenska nu började som ett projekt och några har kommenterat att verksamheten hade mera drivkraft i början. Som en möjlig orsak nämndes att detta berodde på att allt var nytt, men det kom också fram att när verksamheten har fortsatt i många år finns det kanske inte lika mycket tvång på förnyelse som för ett projekt som alltid pågår bara en viss tidsperiod.

För det andra är det frågan om att hitta balans mellan bevarande av gamla, beprövade, goda verksamhetsformer och förnyelse av verksamheten. Som en lärare sade i en intervju, "vet man vad man får när man beställer en viss artist". Men å andra sidan har samma artister åkt nu runt i Finland i tio år, och kanske skulle det behövas nya till eller artisternas koncept borde delvis förnyas. Detsamma gäller också dokumentering av verksamheten: samma texter har delvis använts i många år, först under de senaste åren har dokumentationen utvecklats och t.ex. målsättningen tydliggjorts. Också största delen av verksamhetsformerna har varit samma från början, och även om de ännu fungerar bra, lönar det sig kanske att ha en mera framtidsorienterad syn. Förnyelse av verksamheten förutsätts dock också, nätverket borde kunna vara en föregångare och en förebild för svensklärare hur man måste följa sin tid och också förnya sig hela tiden. I dag förutsätts det nyfikenhet och modighet också av lärarna och Svenska nu skulle kunna uppmuntra dem till sådant beteende. Eventuellt är det också dags för ett generationsskifte i verksamheten.

För det tredje skulle Svenska nu kunna göra det klarare om det är den pedagogiska utvecklingen eller den samhällliga påverkan som är det viktigaste målet i verksamheten eller om dessa båda mål är lika viktiga. I början hade Svenska nu pedagogisk utveckling som det viktigaste fokusområdet, men under de senaste åren har samhälllig påverkan blivit allt viktigare. Detta har förstås att göra med den samhällliga utvecklingen och har varit en naturlig reaktion som visar att Svenska nu följer sin tid och vill vara med och påverka då det finns aktuellt behov och möjligheter i samhället. Men detta har kanske delvis lett till att lärarna inser att den pedagogiska utvecklingen inte har varit så framträdande som i början av verksamheten. De har kanske inte insett hur viktig roll den här samhällliga påverkan kan ha på deras dagliga arbete.

För det fjärde har Svenska nu mycket mångsidiga och ambitiösa mål. I planerna nämns allt möjligt som mål: t.ex. pedagogisk utveckling, förmedling av kultur, samhälllig påverkan, att öka motivation, att förbättra inlärningsresultat, att skapa läromaterial, forskning osv. Den här mångsidiga målsättningen leder till att resurserna är mycket splittrade mellan olika fokusområden. Man kan fråga sig om detta är ett medvetet val eller inte. Det har också kommit fram i intervjuerna att även om resurserna är stora, räcker de inte till all möjlig verksamhet och därför skulle det kanske vara bra att diskutera frågan om det lönar sig att försöka göra litet av allt. Ett annat alternativ skulle kunna vara att satsa stort på några få/något färre verksamhetsformer.

En viktig fråga är om eleverna eller svensklärarna är den primära målgruppen för Svenska nu:s verksamhet eller om båda är lika viktiga målgrupper. Tidigare kartläggningar visar att svensklärarna har en mycket viktig roll både när det gäller elevernas motivation och inlärningsresultat, så allt man gör för svensklärarna hjälper också till med eleverna, men när

resurserna inte räcker till allt är den principiella frågan om man borde satsa mera på direkt på eleverna eller inte.

Ytterligare när det gäller lärare, måste det kanske väljas vilka målgrupper som är de viktigaste: klasslärare som undervisar svenska nämndes flera gånger som en möjlig ny målgrupp och också barnträdgårdslärare skulle kunna vara en ny målgrupp (t.ex. språkduschar, sånger och lekar på svenska). Också svensklärare vid yrkesläroanstalter och högskolor skulle vara tacksamma för verksamhet som de eller deras studenter kan delta i. Detsamma gäller också elever och studenter på olika skolstadier. Speciellt tycks det finnas önskemål om program för yrkes-, yrkeshögskole- och universitetsstudier. Med denna fokus på elever eller lärare hänger också samman frågan om hur Svenska nu skulle kunna få med i sin verksamhet också sådana lärare som hittills inte har varit så aktiva och/eller hur Svenska nu skulle kunna nå direkt till sådana elever vars lärare inte är så intresserade av den här verksamheten att de skulle informera sina elever om dessa olika möjligheter.

För det femte betonar Svenska nu att dess verksamhet når till hela Finland. Svensklärare från andra delar av Finland än från huvudstadsregionen tycker dock inte så. De anser att det är svårt att få gäster utanför huvudstadsregionen: t.ex. bara några få gäster eller med en mycket begränsad tidtabell. Det är också svårt att åka till Hanaholmen med elevgrupper från annatstans än från huvudstadsregionen. Lärarna kan inte heller alltid få respengar till fortbildningar som arrangeras på Hanaholmen. Därför önskar lärarna att det skulle arrangeras t.ex. flera regionala fortbildningar. Om Svenska nu fortfarande vill betona att den når till hela Finland borde det hittas bättre balans mellan huvudstadsregionscentrerad och regional verksamhet eller åtminstone borde det informeras bättre att situationen inte är en sådan som lärarna uppfattar den vara. Enligt de nyaste räkningarna från år 2017 var nämligen bara cirka 20 % av elevkontakterna i huvudstadsregionen.

För det sjätte skulle det vara bra att tydliggöra de olika aktörernas roller. Även om styrgruppen har godkänt i april 2017 ett styrdokument, där styrgruppens och delegationens uppgifter och mandatperioder regleras, tycks styrgruppens roll inte vara helt klar för dess medlemmar eller de önskar mera diskussion om sin roll. Enligt visionen för åren 2017–2019 borde styrgruppen ha en operativ roll, men alla medlemmar inser inte att detta skulle vara så i praktiken. Med styrgruppens roll hänger samman med också hur många möten om året gruppen samlas till. Styrgruppen har haft nästan samma medlemmar från början och en fråga är också om styrgruppens medlemmar kunde väljas till vissa perioder, t.ex. till tre års perioder och en del av dem skulle bytas varje gång en ny period börjar på samma sätt som det nu har reglerats för delegationen.

En fråga att fundera på är också om det väljs representanter för olika organisationer till styrgruppen och/eller om utgångspunkten för valet är representanternas sakkunnighet. T.ex. när det gäller svenskundervisningen vid högskolor för andra än blivande svensklärare eller svenskundervisningen vid yrkesläroanstalter saknas det expertis i styrgruppen. Styrgruppen kan förstås också bjuda sakkunniga till sina möten vid behov, t.ex. också representanter för näringslivet, för det kan inte heller finnas för många medlemmar. Styrgruppen anses nuförtiden vara mest ett forum för rapportering. Den kunde vara mera ett forum för att diskutera, skapa nya idéer och ge stöd åt sekretariatet för att medlemmarnas expertis skulle kunna bidra till att utveckla verksamheten. Delegationens roll tycks vara mycket oklar även till

medlemmar i styrgruppen utan att tala om svensklärarna. Det vore kanske möjligt att tydliggöra delegationens roll.

Samarbetet mellan SRO och Svenska nu verkar fungera bra, och för svensklärarna är det inte alltid klart vem som har ordnat t.ex. någon fortbildning. Också utbildningsstyrelsen ordnar fortbildning för svensklärare och dessutom finns det olika slags fortbildningsprojekt som t.ex. finansieras av utbildningsstyrelse, undervisningsministeriet och olika stiftelser. Det skulle kanske vara en bra idé att det ordnades en workshop där de här olika instanserna diskuterade eventuella samarbetsmöjligheter och/eller arbetsfördelning med varandra. T.ex. vem skulle kunna vara den som samlar och förmedlar information om olika fortbildningsmöjligheter? Är det snarare SRO än Svenska nu?

5 FÖRSLAG

Förslagen till att utveckla Svenska nu:s verksamhet i framtiden har delats på samma sätt som målen i Svenska nu:s strategi för åren 2017-2017: det pedagogiska uppdraget, det bilaterala uppdraget och samhällsuppdraget. Eftersom största delen av de intervjuade har framfört allt expertis i det pedagogiska uppdraget, gäller största delen av förslagen detta uppdrag, även om alla tre uppdrag behandlades i alla intervjuer. Delvis överlappar uppdragen också varandra, t.ex. största delen av artisterna kommer från Sverige, så det är också frågan om det bilaterala uppdraget, även om artistbesöken behandlas här i samband med det pedagogiska uppdraget.

5.1 Det pedagogiska uppdraget

5.1.1 Helhetstänkande och nya arbetsformer till lärarnas fortbildning

När det gäller den pedagogiska utvecklingen så saknas helhetssynen för tillfället. Om Svenska nu verkligen vill bidra till den pedagogiska utvecklingen och har lärarnas kompetenshöjande fortbildning som mål behövs det en stor satsning på detta område. Utvecklingsarbetet måste ledas av en sakkunnig språkpedagog. Nu är det mera frågan om att någon enskild lärare deltar i någon enskild utbildningsdag och får kanske några nya idéer som går att tillämpa i undervisningen. Men riktig pedagogisk utveckling förutsätter långvarigare fortbildning där läraren får utveckla sin undervisning helst tillsammans med sina kolleger, får handledning av någon expert och rapporterar på något sätt vad hon har lärt sig/vad hon nu har börjat göra annorlunda under/efter fortbildningen.

Lärarna önskar framför allt att Svenska nu skulle ordna fortbildning nära deras hemort. Lärarna har kanske delvis litet föråldrade uppfattningar om hur man kan delta i fortbildningen, för ett ännu kostnadseffektivare sätt skulle kunna vara att i stället för att åka någonstans delta i någon fortbildning på distans. Svenska nu skulle kunna testa om lärarna var intresserade t.ex. av webinarier om aktuella teman: t.ex. hur man använder olika digitala applikationer i undervisningen. Fördelen med webinarier skulle vara att också sådana lärare som inte får respengar av skolan skulle kunna delta i dem och att lärarna skulle kunna titta på dem oberoende av tid. Nu är det till exempel svårt att få vikarier till skolan och därför kan några lärare inte delta i någon utbildning.

Lärarna önskade också att Svenska nu skulle ordna workshoppar om olika teman: inte bara föredrag utan "hands on" –aktiviteter. Många lärare betonade också hur viktigt det är att få träffa kolleger. Svenska nu –dagarna kan nämnas som ett bra exempel på ett sådant evenemang.

5.1.2 Utvecklande av konceptet med artistbesök

Ur lärarnas synvinkel kom det tydligt fram följande önskemål: de önskar att Svenska nu skulle kunna förmedla gäster med färdiga undervisningshelheter där eleverna har en aktiv roll. Lärarna önskar alltså att Svenska nu skulle kunna uppmuntra dem till helhetstänkande och erbjuda dem färdiga paket när de får gäster som Svenska nu förmedlar. Med ett färdigt paket avses en undervisningshelhet som består av 1) förhandsuppgifter, som eleverna gör före besöket, 2) själva besöket som borde bli en integrerad del i hela undervisningen, inte bara ett enskilt besök och 3) uppgifter efter besöket. Hela konceptet med gäster borde utvecklas så att det blir mer nyttoaspekt i stället för bara nöjesaspekt. Delvis har koncepten med olika workshoppar redan planerats så men inte i alla fall. Man kan kanske fråga sig om det lönar sig att fortsätta med sådana koncept som inte går att integreras i undervisningen. Och det är inte bara frågan om att integrera till svenskundervisningen utan också till undervisningen av andra ämnen, t.ex. historia, konst, idrott vilket är ett viktigt mål i de nya läroplanerna. Delvis finns det sådana paket men lärarna hittar inte alltid materialet. Det skulle också kunna finnas en A4-sida med instruktioner för läraren hur materialet skulle kunna behandlas. Lärarna önskade också att konceptet av workshoppar skulle ge eleverna en aktiv roll så att de skulle kunna använda språket också själva, inte bara lyssna på någon svensktalande person.

Ett annat förslag som flera intervjuade nämnde var att det skulle kunna vara bara att utveckla konceptet med artistbesök så att eleverna skulle ha en hel skoldag på svenska, t.ex. så att de först skulle ha något gemensamt program i en större grupp och sedan arbeta vidare i mindre grupper under ledning av sina egna lärare. En ytterligare idé skulle kunna vara att engagera flera lärare i en skola. t.ex. genom att ordna en längre gemensam fikapaus där artisten kan diskutera eller småprata med lärarna (också andra än svensklärare) eller att samla svensklärare i en stad för en kvällstillställning där artisten skulle kunna t.ex. föreläsa om något nytt i Sverige och erbjuda möjlighet till diskussion på svenska.

Det som både de intervjuade artisterna och lärarna tog upp är att eleverna uppskattar väldigt högt att de har möjlighet att ha levande kontakt med en svensktalande person. Tyvärr finns det bara resurser till ett begränsat antal artistbesök per år, och detta gör att bara en liten del av eleverna får njuta av den här möjligheten. Därför skulle det kanske behövas nytt tänkande i förverkligandet av besök. Man skulle kunna åtminstone testa ett nytt digitaliserat format: några föreläsningar skulle kunna vara tillgängliga som videospelningar så att alla lärare runt i Finland skulle kunna använda dem. Också dessa videospelningar borde skapas som färdiga undervisningshelheter med övningar på samma sätt som det material som kan användas i samband med artisternas besök i skolan. Några av de intervjuade artisterna skulle vara färdiga till att testa sådana här videoföreläsningar.

Ett förslag som kom ofta fram till i intervjuerna var att Svenska nu skulle kunna använda nya gäster. T.ex. unga vloggare eller bloggare skulle kunna ordna en workshop där de berättar om hur man gör bara videosnuttar eller skriver bra bloggtexter, någon musiker skulle kunna visa i en workshop hur man gör musik med iPad. För att locka speciellt pojkarna att lära sig svenska

skulle Svenska nu kunna fundera på att ta med i verksamheten några nya områden. T.ex. sport skulle kunna väcka pojkarnas intresse, t.ex. intervjuer med Mikael Forsell, Jarkko Nieminen osv.

Svenska nu skulle också kunna organisera en "Studia Generalia" –föreläsningsserie som skulle kunna ha varierande teman varje år. Föreläsningarna skulle kunna bandas in och laddas på Svenska nu:s webbsidor så att de skulle användas också senare som undervisningsmaterial. Man skulle kunna delta i dem på Hanaholmen eller online i webben.

5.1.3 Program utanför skolan

Svenska nu skulle kunna organisera också program utanför skolan (t.ex. teaterbesök, besök av svenskspråkiga institutioner) och informera om möjligheter till finansiering av sådan verksamhet. För en enskild svensklärare är det mycket jobbigt och svårt att hitta information t.ex. om finansieringsmöjligheter som de olika stiftelserna erbjuder. Om informationen om de olika finansiärerna var samlad på en plats skulle det kanske uppmuntra flera lärare att söka t.ex. respengar till ett teaterbesök med eleverna.

Lärarna ansåg också att det skulle vara bra om Svenska nu skulle kunna hjälpa dem genom att förmedla kontakter till företagsvärlden. Svenska nu skulle kunna hjälpa dem med att ordna företagsbesök och att förmedla videomaterial, t.ex. intervjuer med företagsvärdens representanter.

Ytterligare skulle Svenska nu kunna uppmuntra elever att använda svenska utanför skolan, t.ex. genom att förmedla levande kontakter mellan finsk- och svenskspråkiga unga, t.ex. genom Facetime. Dessa kontakter skulle också kunna förmedlas mellan finlandssvenska och finska ungdomar för att stärka en naturlig kontakt till Svenskfinland.

5.1.4 Skapande av läromaterial

Lärarna har litet skilda åsikter om det lönar sig för Svenska nu att satsa på skapande av läromaterial eller inte, för Svenska nu kan inte konkurrera med de kommersiella utgivarna i den digitaliserade läroboksvärlden. Materialet är delvis något föråldrat: allt motsvarar inte dagens digitaliserade undervisning, så det finns behov av digitalisering och uppdatering av läromaterial. T.ex. Sverigepaket skulle kunna streamas online och bandas in så att högskolestudenter skulle kunna titta på videor också efteråt på nätet. Materialet skulle också kunna bearbetas så att det skulle bli kortare videosnuttar som eventuellt skulle kunna vara nyttiga också för gymnasiestudenter.

Å andra sidan fanns det önskemål till skräddarsydda läromaterial för t.ex. vissa branscher inom yrkesutbildningen samt för högskolenivå. Men den stora frågan är om Svenska nu vill satsa på skapande av läromaterial eller inte. Om svaret är ja, vore det bra att fundera noggrant på det pedagogiska tänkandet och kunnandet bakom skapande av läromaterial.

Min personliga åsikt är att Svenska nu skulle kunna koncentrera sig på att skapa bara sådant läromaterial som hör ihop med föreläsningar/workshoppar som Svenska nu arrangerar och bearbeta de här materialen så att de skulle vara bra exempel på pedagogiskt nytänkande.

5.2 Bilateralt uppdrag

I Svenska nu:s verksamhet är det ett medvetet val att det finns mera fokus på Sverige än på de andra nordiska länderna. Lärarna yttrade dock också önskemål om mera samarbete med det övriga Norden. De föreslog bl. a. att Svenska nu skulle kunna fungera som förmedlare mellan lärare från Finland och det övriga Norden; t.ex. ha en lista över lärare/skolor som är intresserade av att samarbeta med finskspråkiga skolor. Ytterligare föreslog de att Svenska nu skulle kunna arrangera videokonferenser där det skulle finnas med sakkunniga från olika länder i Norden eller att Svenska nu skulle kunna erbjuda möjlighet till Twitter-chat eller något motsvarande mellan finska och andra nordiska ungdomar.

Ytterligare förslag var att Svenska nu skulle kunna ordna ett seminarium för att främja det nordiska samarbetet mellan högskolestudenter, t.ex. 20 studenter från varje land eller att Svenska nu skulle kunna arrangera nordiska språklärdagar. Det önskades också att Svenska nu skulle kunna förmedla information om studiemöjligheter i Sverige och andra nordiska länder, och inte enbart till svensklärare utan snarare till rektorer och studiehandledare på gymnasier.

Som ett fint exempel på nordiskt samarbete nämndes projektet Dream Academy Norden som har erbjudit en unik möjlighet till några finska ungdomar att bekanta sig med andra nordiska ungdomar och skapa egna poplåtar (läs mera <http://danorden.fi/omprojektet/>). YLE gjorde en dokumentärfilm om detta projekt (<https://areena.yle.fi/1-4256443>). Motsvarande projekt skulle säkert uppskattas också i framtiden.

5.3 Samhällsuppdrag

När det gäller Svenska nu:s samhällsuppdrag, är det mycket svårt att mäta om Svenska nu:s verksamhet har påverkat på nationell eller kommunal nivå. Orsaker till vissa politiska beslut kan vara svåra att veta; t.ex. språkförsök, förändringar i svenskans ställning i läroplanen, kommunala resurser till svenskundervisningen (hur stora grupper, hur mycket medel till att skaffa läromaterial). Den stora frågan är kanske om det gäller att påverka enskilda kommuner/enskilda kommunala eller nationella beslutsfattare eller på en mera allmän nivå. T.ex. Suomi Areena nämndes flera gånger som ett bra exempel

Svenska nu:s synlighet i medier hör också till samhällsuppdraget. Några anser att Svenska nu:s synlighet inte är tillräckligt bra, men samtidigt medger de att det är mycket svårt att komma fram i medierna med något positivt. Men kanske borde detta diskuteras t.ex. i styrgruppen om det önskas mera aktivt deltagande i samhällelig diskussion och om svaret är ja, vems roll är det: hör det framför allt till ordförande i styrgruppen och delegationen, programledaren eller också till medlemmar i styrgruppen/delegationen.

6 SAMMANFATTNING

Svenska nu har i stort sett gjort vad det lovat under de gångna tio åren. Svenska nu har kanske gjort vad det lovat med tanke på många enskilda elever och lärare, men frågan är också hur omfattande verksamheten ska vara för att det blir gjort som har lovats. Delvis har Svenska nu dock haft mycket ambitiösa mål och därför inte lyckats nå upp till sina mål. Som sådana exempel kan nämnas inverkan på inlärningsresultat och inverkan på ökad motivation mot studentsvenskan. Kvalitetsutveckling av svenskundervisningen är också ett mycket övergripande mål och det är omöjligt att mäta om detta mål har nåtts eller inte. Detsamma gäller målet att föra in forskningsresultat in i klassrummet. I framtiden skulle Svenska nu kunna formulera sina mål delvis mera realistiskt och också ta hänsyn till i målsättningen vad överhuvudtaget kan vara möjligt med de resurser som finns tillgängliga. Svenska nu skulle kunna fatta modigare strategiska beslut om att kanske utelämna något helt och hållet i verksamheten, t.ex. koncentrera sig bara på forskning som gäller dess egen verksamhet. En möjlighet skulle också kunna vara att det skulle kunna finnas temaår för speciella målgrupper, t.ex. klasslärare, kommunala beslutsfattare, högskolelärare, rektorer, studiehandledare osv. Med sådana temaår skulle det kanske också bli litet mer variation i verksamhetsformer än nuförtiden.

Svaret på frågan om Svenska nu har fått till stånd förändring varierar något beroende på ur vems synvinkel frågan besvaras. Lärarna tycks vara mycket nöjda med Svenska nu:s verksamhet: de bads ge ett betyg med skalan 4-10, och medelvärdet var 8,62. Styrgruppens medlemmar gav också i genomsnitt nästan samma betyg: 8,52. Lärarna från olika skolstadier är alla dock inte lika nöjda med verksamheten: de mest nöjda är de svensklärare som jobbar på låg- eller högstadierna, medan gymnasielärarna inte är lika nöjda.

Som jag redan skrev tidigare, vill jag inte ta ställning till om Svenska nu har gjort rätta val under de gångna åren utan i stället lyfta fram några principiella frågor med tanke på framtiden. De här frågorna behandlades ovan närmare och är följande:

- 1) projekt eller program
- 2) bevarande av det gamla eller förnyelse
- 3) pedagogisk utveckling eller samhällelig påverkan
- 4) resurser eller resultat
- 5) elever eller lärare som primär målgrupp
- 6) huvudstadsregionscentrerad eller hela Finland orienterad verksamhet
- 7) klara eller oklara roller av olika aktörer

När jag presenterade de här frågorna första gången i styrgruppen, uppfattades de som viktiga och det föreslogs att styrgruppen skulle samlas till ett strategiseminarium för att kunna behandla dem.

Vad Svenska nu skulle kunna göra annorlunda i framtiden har sammanfattats i tabell 8. Det centrala är att verksamhetsplanerna skulle kunna vara mer realistiska: Svenska nu skulle kunna välja fokusområden i verksamheten, beskriva målen mer konkret och de konkreta åtgärderna och också skriva ut på vilket sätt man kan mäta på ett objektiva sätt om dessa mål har uppnåtts eller inte. Planerna skulle kunna vara kortare och samma innehåll behöver inte upprepas i planerna och i årsberättelserna. Detta hänger samman med att verksamheten är

mycket mångsidig nuförtiden och kanske vore det dags att våga göra strategiska val och fokusera verksamheten ännu mera på vissa målgrupper.

Tabell 8. Sammanfattning av Svenska nu:s verksamhet

Bra redan nu	Något att fundera på och utveckla i framtiden
+ Utförlig dokumentering	Mer konkreta utvecklingsplaner?
+ Mycket mångsidig verksamhet	Resurserna splittrade och delvis svårt att se resultaten av verksamheten?
+ Levande kontakter med svensktalande mycket viktiga för enstaka elever och lärare	Resurserna räcker inte till ett större antal levande kontakter?
+ Samhällelig påverkan har blivit viktigare	Pedagogisk utveckling litet i bakgrunden?
+ Användning av sociala medier bra	Behov av digitalisering av läromaterial och fortbildning?

Förslagen till vad Svenska nu skulle kunna göra annorlunda i framtiden har behandlats närmare ovan. Förslagen gäller framför allt det pedagogiska uppdraget: lärarnas fortbildning, konceptet med gäster i skolan, arrangemang av program utanför skolan och skapande av läromaterial. Det viktiga är också här att fundera på de strategiska valen: vad är det centrala i Svenska nu:s verksamhet, vad skulle kunna vara sådant som någon annan kan sköta och i vilka fall lönar det sig att samarbeta med andra aktörer. T.ex. när det gäller lärarnas fortbildning kom det fram i styrgruppen att det skulle kunna vara en bra idé att samla alla aktörer och diskutera arbetsfördelningen mellan dem.

Som helhet kan jag säga att de lärare som har varit med i Svenska nu:s verksamhet är mycket nöjda: de själva får inspiration till att utveckla sin egen undervisning och deras elever får en vitamininjektion av svenska. Följande citat ur lärarnas svar belyser deras tacksamhet och önskemål om att verksamheten fortsätter:

”Toivottavasti toiminta jatkuu ja laajenee.”

”TACK FÖR ALLT!”

”Jatkakaa hyvää toimintaa!”

”Vierailijat ovat olleet ikimuistoisia. Kunpa toiminta jatkuisi aina vaan :-)”

”Mahtavaa, että Svenska nu on olemassa. Tusen tack!”

”Jatkakaa samaan malliin, teette hyvää työtä!!!”

”Bra jobbat!”

”Ihanaa, että joku tukee meitäkin! Jatkakaa samoilla linjoilla ja vähän uusillakin! Tack så hemskt mycket för allting!”

Som lärarnas svar visar, finns det ett stort behov för Svenska nu:s verksamhet. Hoppas denna utvärdering ger inspiration till vidareutveckling av denna viktiga verksamhet och uppmuntrar till att våga ta några nya steg.